

Hans Lynge – »det levende leksikon«, der glemte alt det onde og huskede alt det gode

Af Jonathan Motzfeldt

Jeg hørte om Hans Lynges eksistens i vore egne omgivelser igennem min far, Søren Theofilus Motzfeldt, der har siddet i lokale folkevalgte organer sammen med Hans Lynge, bl.a. i Sysselrådet i Qaqortoq og Narsaq Kommune. Han skulle være en dygtig kateket, en eminent fortæller, og han var efter min fars skildring et »levende leksikon«, der vidste besked om alle mulige og umulige ting i Grønland.

Det var derfor naturligt, at jeg i sin tid glædede mig til at lære »det levende leksikon« at kende.

Dette blev til virkelighed, da jeg som ung teologistuderende mødte Hans i København ved utallige diskussioner, møder, sammenkomster m.m. Da jeg forlod mit barndomshjem i Qassimiut blev mit forhold til mine omgivelser stærkt præget af samværet med mine kostskolekammerater, deres hjem, venner og bekendte.

Påvirkningen udgik selvfølgelig også fra mine lærere i kostskoleprægede omgivelser med faste regler, anvisninger og en fast livsopfattelse, og jeg oplevede på dette tidspunkt i mit liv en ret ensidig form

Niels og Teodora Lynge med sønnerne Hans og Klaus omkr. 1908.

for inspiration. Det var for mig en tid, hvor betingelserne for, hvad man må og ikke må, efterlod et ret afgrænset spillerum for en ung mand, der som jeg dagligt drømte om en frihed til at leve, tale og tro under mit eget ansvar.

Har man haft en barndom i et godt, almindeligt kristent sælfangerhjem, et naturbarn af Guds nåde, så var Hans indbegrebet af en stor fanger, en åndemaner, der i kunstnerdragt og ånd bevarede sin grønlandske menneskelighed, som fik lov til at udvikle sig under frihedens dejlige, livsbekræftende dimensioner i København, – selvfølgelig med dertil hørende omkostninger i plusser og

minusser, som livet i frihed under ansvar jo byder på – også for ham.

1960'ernes grønlandske studerende i København, bl.a. Alibak Steenholdt, Jørgen Pjettursson, Aqigssiaq Møller, Stephen Heilmann, Edvard Kleist, Moses Olsen, Ilannguaq Jensen, Niels Henrik Lynge m. fl. var dengang trofaste gæster i Grønlænderforeningen »Kalaallit« og aftenerne i Admiral Gjeddes Gård, Store Kannikestræde, som var nabogård til Borchs Kollegium, hvor jeg tilbragte mine bedste ungdomsår.

Hver uge arrangerede vi sammenkomster, fælles grønlandske aftener med foredrag, diskussioner m.m. Mange mennesker – både politikere, forretningsfolk og andre – deltog i disse uforglemmelige aftener, Hvor Ammalortoq Olsen var foreningens formand før min tid: Maliannguaq Lynge, en fantastisk inspi-

Hans Lynge ved Donau, sommeren 1961.

rerende husmor, enke efter det afdøde nordgrønlandske folketingsmedlem Frederik Lynge; Peary Lands ambassadør Eigil Knuth, oldeskimokulturens evige åndemaner; journalisterne Fritz Høyrup og Kurt Pitchnik, Inge og Helge Kleivan, og min forgænger som foreningsformand Jens Poulsen. Jens var translator i »Fjendens Borg« – det nu nedlagte Grønlandsministerium, som iøvrigt var en historisk berettiget blindtarm i vor nyere historie, men som repræsenterede »Fjenden«s territorier. Jens Poulsens almindelige spionvirksomhed inden for ministeriets ofte dunkle omgivelser gav os løbende materiale til at tilrettelægge vore angrebspositioner fra mange sider. – Foruden alle disse udmærkede repræsentanter for samfundet var der også en stor plads til Hansepåjuk Gabrielsen, Grønlands eneste og foreløbig sidste kommunistiske organisator, som i dag lever som pensionist i sin dasha i Hvidovre.

Midt i denne ofte ret ungdommelige, højtflyvende, rabiate, livsglade, men ret demokratiske flok, der var lidt af en sammenrotning, befandt – efter min bedste opfattelse – Hans Lynge sig ganske godt. For det første på grund af atmosfæren omkring frihedstankerne omkring vort lands og befolkningens videre udvikling, som han genkendte fra sine egne ungdomstanker, og for det andet fordi han var af den mening, at vi alle tog disse ting meget alvorligt. Det gør vi nu stadigvæk, eftersom menneskets frihed jo ikke er noget man har, men noget man har ret til.

Selv om luften omkring os, også hos Hans Lynge, var mættet af ønsker om politiske forandringer i det grønlandske

samfund, var og er der altid noget, der binder os til at passe på, til at revurdere, til at måle og veje, når endelige beslutninger skal tages. Det er hele tiden spørgsmålet om menneskets, samfundets, ja nationens evne til at erhverve sin frihed uden dermed at isolere sig fra sine omgivelser. Det er en opfattelse, som altid har fulgt mig, også dengang jeg skulle komme med et forslag til Landsrådet om, hvordan vi kunne undersøge mulighederne for indførelse af hjemmestyret i Grønland.

Jeg havde helt naturligt hos mine forældre talt med bl.a. min ærværdige far om forslaget, og jeg husker tydeligt hans bemærkning, som siden altid har ligget mig dybt på sinde: »Det er godt nok med det forslag, og vi skal nok hjælpe dig med det. Men det må ikke betyde, at vi isolerer vort land fra de andre.« Det var i 1972, og mit forslag blev da også behandlet og eenstemmigt vedtaget under efterårssamlingen 72.

Den følelse ved jeg også eksisterede for Hans Lynge. Vi havde og har alle noget i os, der binder os til vores nærmeste familier, foreninger, til vores kirke og dens traditioner, til Danmark og vores danske venner, til de andre skandinaviske lande, ja, til Europa, hvad enten vi taler om økonomi, handel, kultur eller mennesker. Den følelse af et gensidigt forhold, gensidig afhængighed af andre mennesker og nationer behøver ikke at være en evig ond ånd, en skygge, der følger eller forfølger os. Det er en realitet, vi må indrette os efter uden at miste vor egen kultur og ikke mindst vor egen politiske bestemmelsesret over os selv og over vort samfund.

Eftersom Hans Lynge sikkert selv i sin tid var en god prædikant i Qaqortoq, havde han altid siden et særligt positivt forhold til den grønlandske kirke. Det var også en af hans livs bindinger i hans menneskelige og dejlige måde at være på. For ham levede såvel toldereren Sakæus i træet som Judas i sit forræderi i bedste velgående iblandt os. For ham var julen en evig gave til at gøre os glade som børn og som englens over Bethlehem's mark. Og når julen kom, så havde han altid et eller andet, han ville glæde os andre med. Således har jeg i mit hjem en julegave fra Hans' egne hænder, som aldrig før har været vist for offentligheden; men når Kristjana, kona min, insisterer på at jeg skal sende et billede af den til tidsskriftet Grønlands temanummer, finder jeg her en anledning til offentliggørelse.

Lysestagen forestiller, som man kan se, Lars Chemnitz og undertegnede, og jeg husker Hans' motivering, som var det i går, da han afleverede sin gave: »Jonathan, du holder jo Hjemmestyrets lys højt, således at vi alle skal kunne se det og bemærke det,« – hvortil Lars tilføjer: »Ja, vi skal passe på det, husk på det!«

Det er helt givet, at jeg med utallige andre, der lærte Hans Lynge at kende, føler, at vi i ham fik en national gave, der personificerer den grønlandske måde at være naturlig på. Han var en intelligent, charmerende, belæst, hjælpsom vennernes ven, en fuldent kavalier, der også havde ambitioner til de små nattetimers filosofiske udfoldelser. Fra sådanne stunder glemmer man som regel mange af de ting, som man har forsvaret og som er blevet kasseret, men man husker altid,

Hans L ynges julegave til forfatteren. Lars Chemnitz ser til, at Jonathan Motzfeldt holder Hjemmestyrets lys højt.
Foto: Louise-Inger Kordon.

hvem man har været sammen med. Dét, man har sagt i mørke omgivelser, husker man som en del af lyse minder i livets nordatlantiske dønninger, som ellers er berygtede for at kunne slette alt og alle.

Hans Lynge glemte alt det onde, men

han huskede, passede og plejede alt det gode. Og dertil var han altså dette fuldkomne »levende leksikon«, der med sin fortællekunst i ord og skrift har beriget mit og andres liv så smukt, elegant og godt.